

XEFATURA DO ESTADO

18088 *LEI ORGÁNICA 11/2003, do 29 de setembro, de medidas concretas en materia de seguridade cidadá, violencia doméstica e integración social dos estranxeiros.* («BOE» 234, do 30-9-2003.)

JUAN CARLOS I

REI DE ESPAÑA

Saiban tódolos que a viren e a entenderen que as Cortes Xerais aprobaron e eu sanciono a seguinte lei orgánica.

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

I

O Plan de loita contra a delincuencia, presentado polo Goberno o día 12 de setembro de 2002, recollía un conxunto de actuacións que incluían medidas tanto organizativas como lexislativas. Entre estas últimas púñase un especial acento nas medidas dirixidas a fortalecer a seguridade cidadá, combate-la violencia doméstica e favorece-la integración social dos estranxeiros.

Esta lei orgánica vén completa-lo conxunto de medidas lexislativas que serven de desenvolvemento ó dito plan e, por iso, non se debe considerar illadamente, senón no conxunto de iniciativas do Goberno para mellora-la protección dos dereitos dos cidadáns, especialmente fronte ás agresións da delincuencia.

Acadar estes obxectivos esixe abordar unha serie de reformas nas materias mencionadas para lograr un perfeccionamento do ordenamento xurídico, os elementos esenciais do cal se expoñen a continuación.

II

A realidade social puxo de manifesto que un dos principais problemas ós que ten que dar resposta o ordenamento xurídico penal é o da delincuencia que reiteradamente comete as súas accións, ou o que é o mesmo, a delincuencia profesionalizada. Son numerosos os exemplos daqueles que cometen pequenos delitos nun gran número de ocasións, delitos que debido á súa contía individualizada non obteñen unha resposta penal adecuada.

Este texto establece, en primeiro lugar, medidas dirixidas a dar unha resposta adecuada a aqueles supostos en que os autores xa foron condenados pola realización de actividades delictuosas, a través da aplicación da agravante de reincidencia, neste caso cualificada polo número de delitos cometidos, seguindo un criterio xa establecido na nosa doutrina e nos nosos textos legais.

Introdúcese, por tanto, unha nova circunstancia agravante de reincidencia cando se dea a cualificación de ter sido o imputado condenado executoriamente por tres delitos, permitíndose, neste caso, eleva-la pena en grao. A dita circunstancia de agravación é compatible co principio de responsabilidade polo feito, sendo o xulgador o que, ponderando a magnitude de pena imposta nas condicións precedentes e o número destas, así como a gravidade da lesión ou o perigo para o ben xurídico producido polo novo feito, impoña, se é o caso, a pena superior en grao.

Por outra parte, recóllense medidas dirixidas a mellora-la aplicación da resposta penal á habitualidade da conduta cando os feitos infractores do Código penal come-

tidos con anterioridade non fosen aínda xulgados e condenados. Así, os artigos 147, respecto ás lesións, 234, respecto ó furto, e 244, respecto á subtracción de vehículos, establecen unha pena de delicto para a reiteración na comisión de faltas, sempre que a frecuencia sexa a de catro condutas constitutivas de falta no prazo dun ano, e, no caso dos furtos ou subtracción de vehículos de motor, o montante acumulado supere o mínimo esixido para o delicto.

III

O fenómeno da violencia doméstica ten un alcance certamente pluridisciplinar. Cómpre abordalo con medidas preventivas, con medidas asistenciais e de intervención social a favor da vítima, con medidas incentivadoras da investigación, e tamén con medidas lexislativas orientadas a disuadir da comisión destes delitos.

Por iso, os delitos relacionados coa violencia doméstica foron obxecto nesta reforma dunha atención preferente, para que o tipo delictuoso abranga tódalas súas manifestacións e para que a súa regulación cumpra o seu obxectivo nos aspectos preventivos e represivos. Tamén se incrementou de xeito coherente e proporcionado a súa penalidade e incluíronse tódalas condutas que poidan afecta-lo ben xurídico protexido.

Nesta liña, en primeiro lugar, as condutas que son consideradas no Código penal como falta de lesións, cando se cometen no ámbito doméstico pasan a considerarse delitos, co cal se abre a posibilidade de impor pena de prisión e, en todo caso, a pena de privación do dereito á tenza e porte de armas. Por esta razón axústase tecnicamente a falta regulada no artigo 617.

En segundo lugar, respecto dos delitos de violencia doméstica cometidos con habitualidade, dótanse dunha mellor sistemática, amplíase o círculo das súas posibles vítimas, imponse, en todo caso, a privación do dereito á tenza e porte de armas e ábrese a posibilidade de que o xuíz ou o tribunal sentenciador acorde a privación da patria potestade, tutela, curadoría, garda ou acollemento.

IV

O noso ordenamento xurídico proporcionálles unha adecuada resposta e protección ós estranxeiros que residen legalmente en España. Sen embargo, tamén é certo que a experiencia acumulada fronte a un fenómeno cada vez máis importante esixe abordar reformas desde diversas perspectivas:

1.º A resposta penal fronte ós estranxeiros non residentes legalmente en España que cometen delitos.

Introdúcense cambios nos puntos 1, 2 e 3 do artigo 89, en coherencia coa reforma da lei sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, para dar adecuada canle a que o xuíz penal acorde a substitución da pena imposta ó estranxeiro non residente legalmente en España que cometeu un delicto, pola súa expulsión. En concreto, establécese que, no caso de estranxeiros que, ademais de non seren residentes legalmente en España, cometan un delicto castigado con pena de prisión inferior a seis anos, a regra xeral sexa a substitución da pena pola expulsión. Se a pena de prisión é igual ou superior a seis anos, unha vez que cumpra en España as tres cuartas partes da condena ou alcance o terceiro grao de tratamento penitenciario, acordarase, tamén como regra xeral, a expulsión.

Desta forma lógrase unha maior eficacia na medida de expulsión, medida que, non podemos esquecer, se alcanzaría de tódolos xeitos pola vía administrativa ó se tratar de persoas que non residen legalmente en Espa-

ña e que delinquiron. En definitiva, trátase de evitar que a pena e o seu cumprimento se convertan en formas de permanencia en España quebrantando así de maneira radical o sentido do ordenamento xurídico no seu conxunto.

Paralelamente refórmase o artigo 108 do Código penal para establecer, con carácter xeral, a expulsión dos estranxeiros non residentes legalmente en España en substitución das medidas de seguridade aplicadas polo xuíz ou tribunal como consecuencia da comisión dun delito.

2.º A resposta penal fronte ás novas formas de delincuencia que se aproveitan do fenómeno da inmigración para comete-los seus delitos.

A modificación dos artigos 318 e 318 bis do Código penal (e a necesaria adaptación técnica a eles do 188) teñen como finalidade combater-lo tráfico ilegal de persoas, que impide a integración dos estranxeiros no país de destino.

A Unión Europea despregou un notable esforzo neste sentido, xa que o tratado establece, entre os obxectivos atribuídos á Unión, a loita contra a trata de seres humanos, aproximando cando proceda as normas de dereito penal dos estados membros. A prioridade desta acción lembrouse no Consello Europeo de Tampere, e concretouse nas recentes iniciativas do Consello para establecer un marco penal común de ámbito europeo relativo á loita contra a trata de seres humanos e á loita contra a inmigración clandestina.

O noso ordenamento xurídico xa recollía medidas para combater este tipo de delincuencia, e esta reforma supón unha tarefa de consolidación e perfeccionamento delas. O novo texto contén un importante aumento da penalidade ó respecto, establecendo que o tráfico ilegal de persoas —con independencia de que sexan ou non traballadores— será castigado con prisión de catro a oito anos. Con iso, os limiares de penas resultantes satisfán plenamente os obxectivos de harmonización que se conteñen na Decisión marco do Consello da Unión Europea destinada a reforza-lo marco penal para a represión da axuda á entrada, á circulación e á estadia irregulares.

Para unha efectiva protección das persoas mediante a prevención deste tipo de condutas, agrávanse as penas cando o tráfico ilegal, entre outros supostos, poña en perigo a vida, a saúde ou a integridade das persoas, ou a vítima sexa menor de idade ou incapaz.

Por último, incluíuse no artigo 318 a posibilidade de que os xuíces ou tribunais impoñan algunha ou algunhas das medidas previstas no artigo 129 do Código penal.

3.º A existencia de formas delictuosas xurdidas de prácticas contrarias ó noso ordenamento xurídico.

Por outro lado, a reforma formúlase desde o recoñecemento de que coa integración social dos estranxeiros en España aparecen novas realidades ás que o ordenamento debe dar adecuada resposta. Así, como novidade igualmente destacable, tipifícase o delito de mutilación xenital ou ablación. E iso porque a mutilación xenital de mulleres e nenas é unha práctica que se debe combater coa máxima firmeza, sen que se poida en absoluto xustificar por razóns pretendidamente relixiosas ou culturais. Esta reforma xa fora formulada nas Cortes a través dunha proposición de lei que pretendía introducir unha cláusula interpretativa sobre a represión da mutilación xenital feminina.

Na actual reforma modifícase o artigo 149 do Código penal, mencionando expresamente no seu novo punto 2 a mutilación xenital, en calquera das súas manifestacións, como unha conduta encadrable entre as lesións do dito artigo, castigadas con prisión de seis a 12 anos.

Prevese, ademais, que, se a vítima for menor de idade ou incapaz, se aplicará a pena de inhabilitación especial para o exercicio da patria potestade, se o xuíz

o estima adecuado para o interese do menor. Na maioría das ocasións, son os pais ou familiares directos da vítima os que a obrigan a se someter a este tipo de mutilacións aberrantes, polo cal a inhabilitación especial resulta absolutamente necesaria para combater estas condutas e protexe-la nena de futuras agresións ou vexacións.

4.º A adecuación das institucións civís ás novas culturas que conviven no noso país.

Co obxectivo de mellora-la integración social dos inmigrantes en España e de garantir que gocen de dereitos semellantes ós nacionais, abórdase unha reforma do Código civil en materia de separación e divorcio para garanti-la protección da muller fronte a novas realidades sociais que aparecen co fenómeno da inmigración. En concreto, modifícase, seguindo os traballos realizados pola Comisión Xeral de Codificación, o artigo 107 do Código civil para solventa-los problemas que encontran certas mulleres estranxeiras, fundamentalmente de orixe musulmana, que solicitan a separación ou o divorcio.

O interese dunha persoa de logra-la separación ou o divorcio, por ser expresión da súa autonomía persoal, debe primar sobre o criterio que supón a aplicación da lei nacional. E sucede que, nestes casos, a aplicación da lei nacional común dos cónxuxes dificulta o acceso á separación e ó divorcio de determinadas persoas residentes en España.

Para iso, refórmase o artigo 107 do Código civil, establecendo que se aplicará a lei española cando un dos cónxuxes sexa español ou residente en España, con preferencia á lei que fose aplicable se esta última non recoñecese a separación ou o divorcio, ou o fíxese de forma discriminatoria ou contraria á orde pública.

5.º Por último, a adaptación da lei de estranxeiría á realidade delictuosa e procesal existente.

Esta lei orgánica reforma tamén a Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social.

A Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, xa foi modificada pola Lei orgánica 8/2000, do 22 de decembro, para mellora-lo réxime xurídico de entrada e permanencia en territorio español dos estranxeiros.

Trátase agora, mediante a reforma dos puntos 4 e 7 do artigo 57 e do artigo 62.1, de mellora-la regulación actual en materia de expulsión para lograr unha coordinación adecuada cando se produce a tramitación simultánea de procedementos administrativo e penal.

Coa nova redacción do punto 4 do artigo 57 mellórase o texto actual, aclarando que a expulsión, ademais de supor «en todo caso, a extinción de calquera autorización para permanecer en España da que fose titular o estranxeiro expulsado», implicará tamén «o arquivo de calquera procedemento que tivese por obxecto a autorización para residir ou traballar en España».

Igualmente, esta lei orgánica, ó modifica-lo artigo 57.7 da Lei orgánica sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social, trata de facer fronte ós problemas que se derivan dos supostos en que os estranxeiros se atopan suxeitos a un ou a varios procesos penais. A solución que se adopta consiste en prever que cando un estranxeiro se encuentre procesado ou inculcado nun procedemento xudicial por delito ou falta castigado cunha pena privativa de liberdade inferior a seis anos, se existe orde de expulsión debidamente dictada, se autorice xudicialmente a expulsión.

A nova redacción do artigo 57.7 establece un procedemento especialmente áxil e urxente para iso. Nel, a autoridade gubernativa solicita a autorización xudicial para levar a cabo a expulsión acordada nun expediente

administrativo cando o estranxeiro se atope incurso nun procedemento penal. O prazo para dicta-la dita resolución xudicial é moi breve, pois non poderá pasar dos tres días.

Con iso garátese a eficacia da orde de expulsión incluso nos supostos de coincidencia con procesos penais. Tamén se prevé o modo de actuar cando sexan varios os órganos xudiciais que están coñecendo procesos penais contra un mesmo cidadán estranxeiro. Neste caso, como é lóxico, impónselle á autoridade gubernativa o deber de solicita-la autorización da expulsión a todos eses órganos xurisdiccionais.

Por último, esta reforma tamén mellora a regulación da resolución xudicial que dispón o ingreso do estranxeiro nun centro de internamento. Con ela trátase de garantir que as resolucións administrativas ou xudiciais de expulsión non queden sen efecto pola imposibilidade de atopa-lo estranxeiro.

Artigo primeiro. *Modificación da Lei orgánica 10/1995, do 23 de novembro, do Código penal.*

Un. Modifícase o artigo 23, que queda redactado como segue:

«Artigo 23.

É circunstancia que pode atenuar ou agrava-la responsabilidade, segundo a natureza, os motivos e os efectos do delito, ser ou ter sido o agraviado cónxuxe ou persoa que estea ou estivese ligada de forma estable por análoga relación de afectividade, ou ser ascendente, descendente ou irmán por natureza ou adopción do ofensor ou do seu cónxuxe ou convivente.»

Dous. Modifícase o artigo 66, que queda redactado como segue:

«Artigo 66.

1. Na aplicación da pena, tratándose de delitos dolosos, os xuíces ou tribunais observarán, segundo haxa ou non circunstancias atenuantes ou agravantes, as seguintes regras:

1.ª Cando concorra só unha circunstancia atenuante, aplicarán a pena na metade inferior da que fixe a lei para o delito.

2.ª Cando concorran dúas ou máis circunstancias atenuantes, ou unha ou varias moi cualificadas, e non concorra ningunha agravante, aplicarán a pena inferior nun ou dous graos á establecida pola lei, atendidos o número e a entidade das ditas circunstancias atenuantes.

3.ª Cando concorra só unha ou dúas circunstancias agravantes, aplicarán a pena na metade superior da que fixe a lei para o delito.

4.ª Cando concorran máis de dúas circunstancias agravantes e non concorra ningunha atenuante, poderán aplica-la pena superior en grao á establecida pola lei, na súa metade inferior.

5.ª Cando concorra a circunstancia agravante de reincidencia coa cualificación de que o culpable ó delinquir fose condenado executoriamente, polo menos, por tres delitos comprendidos no mesmo título deste código, sempre que sexan da mesma natureza, poderán aplica-la pena superior en grao á prevista pola lei para o delito de que se trate, tendo en conta as condenas precedentes, así como a gravidade do novo delito cometido.

Para os efectos desta regra non se computarán os antecedentes penais cancelados ou que deben selo.

6.ª Cando non concorran atenuantes nin agravantes aplicarán a pena establecida pola lei para

o delito cometido, na extensión que consideren adecuada, en atención ás circunstancias persoais do delincente e á maior ou menor gravidade do feito.

7.ª Cando concorran atenuantes e agravantes, valoraranas e compensaranas racionalmente para a individualización da pena. No caso de persistir un fundamento cualificado de atenuación aplicarán a pena inferior en grao. Se se mantén un fundamento cualificado de agravación, aplicarán a pena na súa metade superior.

8.ª Cando os xuíces ou tribunais apliquen a pena inferior en máis dun grao poderano facer en toda a súa extensión.

2. Nos delitos imprudentes, os xuíces ou tribunais aplicarán as penas ó seu prudente arbitrio, sen se suxeitaren ás regras prescritas no punto anterior.»

Tres. Modifícanse os puntos 1, 2 e 3 do artigo 89, que quedan redactados como segue:

«1. As penas privativas de liberdade inferiores a seis anos impostas a un estranxeiro non residente legalmente en España serán substituídas na sentenza pola súa expulsión do territorio español, salvo que o xuíz ou tribunal, logo de audiencia do ministerio fiscal, excepcionalmente e de forma motivada, aprecie que a natureza do delito xustifica o cumprimento da condena nun centro penitenciario en España.

Igualmente, os xuíces ou tribunais, por instancia do ministerio fiscal, acordarán en sentenza a expulsión do territorio nacional do estranxeiro non residente legalmente en España condenado a pena de prisión igual ou superior a seis anos, no caso de que se acceda ó terceiro grao penitenciario ou unha vez que se entendan cumpridas as tres cuartas partes da condena, salvo que, excepcionalmente e de forma motivada, aprecien que a natureza do delito xustifica o cumprimento da condena nun centro penitenciario en España.

A expulsión levarase a efecto sen que sexa de aplicación o disposto nos artigos 80, 87 e 88 do Código penal.

A expulsión así acordada levará consigo o arquivado de calquera procedemento administrativo que tivese por obxecto a autorización para residir ou traballar en España.

No suposto de que, acordada a substitución da pena privativa de liberdade pola expulsión, esta non se puidese levar a efecto, procederase ó cumprimento da pena privativa de liberdade orixinariamente imposta ou do período de condena pendente.

2. O estranxeiro non poderá regresar a España nun prazo de 10 anos, contados desde a data da súa expulsión, e, en todo caso, mentres non prescribise a pena.

3. O estranxeiro que intentase quebrantar unha decisión xudicial de expulsión e prohibición de entrada á que se refiren os puntos anteriores será devolto pola autoridade gubernativa, empezando a computarse de novo o prazo de prohibición de entrada na súa integridade.»

Catro. Modifícase o artigo 108, que queda redactado como segue:

«Artigo 108.

1. Se o suxeito fose estranxeiro non residente legalmente en España, o xuíz ou tribunal acordará na sentenza, logo de audiencia daquel, a expulsión do territorio nacional como substitutiva das medi-

das de seguridade que lle sexan aplicables, salvo que o xuíz ou tribunal, logo de audiencia do ministerio fiscal, excepcionalmente e de forma motivada, aprecie que a natureza do delito xustifica o cumprimento en España.

A expulsión así acordada levará consigo o arquivo de calquera procedemento administrativo que tivese por obxecto a autorización para residir ou traballar en España.

No suposto de que, acordada a substitución da medida de seguridade pola expulsión, esta non se puidese levar a efecto, procederase ó cumprimento da medida de seguridade orixinariamente imposta.

2. O estranxeiro non poderá regresar a España nun prazo de 10 anos, contados desde a data da súa expulsión.

3. O estranxeiro que intentase quebrantar unha decisión xudicial de expulsión e prohibición de entrada á que se refiren os puntos anteriores será devolto pola autoridade gubernativa, empezando a computarse de novo o prazo de prohibición de entrada na súa integridade.»

Cinco. Engádesse un parágrafo ó punto 1 e modifícase o punto 2 do artigo 147, coa seguinte redacción:

«Coa mesma pena será castigado o que, no prazo dun ano, realizase catro veces a acción descrita no artigo 617 deste código.

2. Non obstante, o feito descrito no punto anterior será castigado coa pena de prisión de tres a seis meses ou multa de seis a 12 meses, cando sexa de menor gravidade, atendidos o medio empregado ou o resultado producido.»

Seis. Modifícase o artigo 149, que queda redactado como segue:

«Artigo 149.

1. O que lle causase a outro, por calquera medio ou procedemento, a perda ou a inutilidade dun órgano ou membro principal, ou dun sentido, a impotencia, a esterilidade, unha grave deformidade, ou unha grave enfermidade somática ou psíquica, será castigado coa pena de prisión de seis a 12 anos.

2. O que lle causase a outro unha mutilación xenital en calquera das súas manifestacións será castigado coa pena de prisión de seis a 12 anos. Se a vítima fose menor ou incapaz, será aplicable a pena de inhabilitación especial para o exercicio da patria potestade, tutela, curadoría, garda ou acollemento por tempo de catro a 10 anos, se o xuíz o estima adecuado ó interese do menor ou incapaz.»

Sete. Modifícase o artigo 153, que queda redactado como segue:

«Artigo 153.

O que por calquera medio ou procedemento lle causase a outro menoscabo psíquico ou unha lesión non definidos como delito neste código, ou golpease ou maltratase de obra a outro sen lle causar lesión, ou ameazase a outro de modo leve con armas e outros instrumentos perigosos, cando en todos estes casos o ofendido fose algunha das persoas ás que se refire o artigo 173.2, será castigado coa pena de prisión de tres meses a un ano ou traballos en beneficio da comunidade de 31 a 80 días e, en todo caso, privación do dereito á tenza e porte de armas dun a tres anos, así como, cando o xuíz ou tribunal o considere adecuado ó

interese do menor ou incapaz, inhabilitación especial para o exercicio da patria potestade, tutela, curadoría, garda ou acollemento por tempo de seis meses a tres anos.

Imporanse as penas na súa metade superior cando o delito se perpetre en presenza de menores, ou utilizando armas, ou teña lugar no domicilio común ou no domicilio da vítima, ou se realicen quebrantando unha pena das previstas no artigo 48 deste código ou unha medida cautelar ou de seguridade da mesma natureza.»

Oito. Modifícase o artigo 173, que queda redactado como segue:

«Artigo 173.

1. O que lle inflixise a outra persoa un trato degradante, menoscabando gravemente a súa integridade moral, será castigado coa pena de prisión de seis meses a dous anos.

2. O que habitualmente exerza violencia física ou psíquica sobre quen sexa ou fose o seu cónxuxe ou sobre persoa que estea ou estivese ligada a el por unha análoga relación de afectividade mesmo sen convivencia, ou sobre os descendentes, ascendentes ou irmáns por natureza, adopción ou afinidade, propios ou do cónxuxe ou convivente, ou sobre os menores ou incapaces que con el convivan ou que estean suxeitos á potestade, tutela, curadoría, acollemento ou garda de feito do cónxuxe ou convivente, ou sobre persoa amparada en calquera outra relación pola que se encontre integrada no núcleo da súa convivencia familiar, así como sobre as persoas que pola súa especial vulnerabilidade se encontran sometidas a custodia ou garda en centros públicos ou privados, será castigado coa pena de prisión de seis meses a tres anos, privación do dereito á tenza e porte de armas de dous a cinco anos e, se é o caso, cando o xuíz ou tribunal o considere adecuado ó interese do menor ou incapaz, inhabilitación especial para o exercicio da patria potestade, tutela, curadoría, garda ou acollemento por tempo dun a cinco anos, sen prexuízo das penas que puidesen corresponder ós delitos ou faltas en que se concretasen os actos de violencia física ou psíquica.

Imporanse as penas na súa metade superior cando algún ou algúns dos actos de violencia se perpetren en presenza de menores, ou utilizando armas, ou teñan lugar no domicilio común ou no domicilio da vítima, ou se realicen quebrantando unha pena das previstas no artigo 48 deste código ou unha medida cautelar ou de seguridade ou prohibición da mesma natureza.

3. Para apreciar a habitualidade a que se refire o punto anterior, atenderase ó número de actos de violencia que resulten acreditados, así como á proximidade temporal deles, con independencia de que a dita violencia se exercese sobre a mesma ou diferentes vítimas das comprendidas neste artigo, e de que os actos violentos fosen ou non obxecto de axuízamento en procesos anteriores.»

Nove. Modifícase o artigo 188, que queda redactado como segue:

«Artigo 188.

1. O que determine, empregando violencia, intimidación ou engano, ou abusando dunha situación de superioridade ou de necesidade ou vulnerabilidade da vítima, a unha persoa maior de idade a exercer-la prostitución ou a manterse nela, será castigado coas penas de prisión de dous a catro

anos e multa de 12 a 24 meses. Na mesma pena incorrerá o que se lucre explotando a prostitución doutra persoa, mesmo co consentimento dela.

2. Imporánselle-las penas correspondentes na súa metade superior, e ademais a pena de inhabilitación absoluta de seis a 12 anos, ós que realicen as conductas descritas no punto anterior prevaleándose da súa condición de autoridade, axente desta ou funcionario público.

3. Se as mencionadas conductas se realizasen sobre persoa menor de idade ou incapaz, para iniciala ou mantela nunha situación de prostitución, imporáselle ó responsable a pena superior en grao á que corresponda segundo os puntos anteriores.

4. As penas sinaladas imporanse nos seus respectivos casos sen prexuízo das que correspondan polas agresións ou abusos sexuais cometidos sobre a persoa prostituída.»

Dez. Engádeselle un parágrafo segundo ó artigo 234, que queda redactado como segue:

«Coa mesma pena castigárase o que no prazo dun ano realice catro veces a acción descrita no artigo 623.1 deste código, sempre que o montante acumulado das infraccións sexa superior ó mínimo da referida figura do delicto.»

Once. Engádeselle un parágrafo segundo ó punto 1 do artigo 244, que queda redactado como segue:

«Coa mesma pena se castigará a quen no prazo dun ano realice catro veces a acción descrita no artigo 623.3 deste código, sempre que o montante acumulado das infraccións sexa superior ó mínimo da referida figura do delicto.»

Doce. Modifícase o artigo 318, que queda redactado como segue:

«Artigo 318.

Cando os feitos previstos nos artigos deste título se atribúsen a persoas xurídicas, imporáselle-las penas sinaladas ós administradores ou encargados do servizo que fosen responsables deles e ós que, coñecéndoo e podendo remedialo, non adoptasen medidas para iso. Nestes supostos a autoridade xudicial poderá decretar, ademais, algunha ou algunhas das medidas previstas no artigo 129 deste código.»

Trece. Modifícase o artigo 318 bis, que queda redactado como segue:

«Artigo 318 bis.

1. O que, directa ou indirectamente, promova, favoreza ou facilite o tráfico ilegal ou a inmigración clandestina de persoas desde, en tránsito ou con destino a España, será castigado coa pena de catro a oito anos de prisión.

2. Se o propósito do tráfico ilegal ou a inmigración clandestina fose a explotación sexual das persoas, serán castigados coa pena de cinco a 10 anos de prisión.

3. Os que realicen as conductas descritas en calquera dos dous puntos anteriores con ánimo de lucro ou empregando violencia, intimidación, engaño, ou abusando dunha situación de superioridade ou de especial vulnerabilidade da vítima, ou sendo a vítima menor de idade ou incapaz ou pondo en perigo a vida, a saúde ou a integridade das persoas, serán castigados coas penas na súa metade superior.

4. Nas mesmas penas do punto anterior e ademais na de inhabilitación absoluta de seis a 12

anos, incorrerán os que realicen os feitos prevaleándose da súa condición de autoridade, axente desta ou funcionario público.

5. Imporanse as penas superiores en grao ás previstas nos puntos 1 a 4 deste artigo, nos seus respectivos casos, e inhabilitación especial para profesión, oficio, industria ou comercio polo tempo da condena, cando o culpable pertencese a unha organización ou asociación, incluso de carácter transitorio, que se dedicase á realización de tales actividades.

Cando se trate dos xefes, administradores ou encargados das ditas organizacións ou asociacións, aplicaráselle-las penas na súa metade superior, que se poderá elevar á inmediatamente superior en grao.

Nos supostos previstos neste punto a autoridade xudicial poderá decretar, ademais, algunha ou algunhas das medidas previstas no artigo 129 deste código.

6. Os tribunais, tendo en conta a gravidade do feito e as súas circunstancias, as condicións do culpable e a finalidade perseguida por este, poderán impo-la pena inferior nun grao á respectivamente sinalada.»

Catorce. Modifícase o parágrafo 1.º do artigo 515, que queda redactado como segue:

«1.º As que teñan por obxecto cometer algún delicto ou, despois de constituídas, promovan a súa comisión, así como as que teñan por obxecto cometer ou promove-la comisión de faltas de forma organizada, coordinada e reiterada.»

Quince. Derrógase o último parágrafo do punto 2 do artigo 617.

Artigo segundo. *Modificación da Lei orgánica 4/2000, do 11 de xaneiro, sobre dereitos e liberdades dos estranxeiros en España e a súa integración social.*

Un. O punto 4 do artigo 57 terá a seguinte redacción:

«4. A expulsión levará consigo, en todo caso, a extinción de calquera autorización para permanecer en España, así como o arquivo de calquera procedemento que tivese por obxecto a autorización para residir ou traballar en España do estranxeiro expulsado.»

Dous. O punto 7 do artigo 57 terá a seguinte redacción:

«7. a) Cando o estranxeiro se encontre procesado ou inculcado nun procedemento xudicial por delicto ou falta para o que a lei prevexa unha pena privativa de liberdade inferior a seis anos ou unha pena de distinta natureza, e conste este feito acreditado no expediente administrativo de expulsión, a autoridade gubernativa someterá á consideración do xuíz que, logo de audiencia do ministerio fiscal, autorice, no prazo máis breve posible e en todo caso non superior a tres días, a súa expulsión, salvo que, de forma motivada, aprecie a existencia de circunstancias excepcionais que xustifiquen a súa denegación.

No caso de que o estranxeiro se encontre suxeito a varios procesos penais tramitados en diversos xulgados, e consten estes feitos acreditados no expediente administrativo de expulsión, a autoridade gubernativa instará de todos eles a autorización a que se refire o parágrafo anterior.

b) Non obstante o sinalado na alínea a) anterior, o xuíz poderá autorizar, por instancia do interesado e logo de audiencia do ministerio fiscal, a saída do estranxeiro do territorio español na forma que determina a Lei de axuízamento criminal.

c) Non serán de aplicación as previsións contidas nos parágrafos anteriores cando se trate de delitos tipificados nos artigos 312, 318 bis, 515.6.^a, 517 e 518 do Código penal.»

Tres. O punto 1 do artigo 61 queda redactado como segue:

«1. Desde o momento en que se incoe un procedemento sancionador no que se poida propo-la expulsión, o instructor, co fin de asegura-la resolución final que puidese recaer, poderá adoptar algunha das seguintes medidas cautelares:

a) Presentación periódica ante as autoridades competentes.

b) Residencia obrigatoria en determinado lugar.

c) Retirada do pasaporte ou documento acreditativo da súa nacionalidade, logo de entrega ó interesado do xustificante acreditativo de tal medida.

d) Detención cautelar, pola autoridade gubernativa ou os seus axentes, por un período máximo de 72 horas previas á solicitude de internamento.

En calquera outro suposto de detención, a posta á disposición xudicial producirase nun prazo non superior a 72 horas.

e) Internamento preventivo, logo de autorización xudicial nos centros de internamento.»

Catro. O punto 1 do artigo 62 terá a seguinte redacción:

«1. Incoado o expediente polas causas comprendidas nas alíneas a) e b) do punto 1 do artigo 54, así como a), d) e f) do artigo 53, no que se poida propo-la sanción de expulsión do territorio español, o instructor poderalle solicitar ó xuíz de instrucción competente que dispoña o seu ingreso nun centro de internamento mentres se realiza a tramitación do expediente sancionador, sen que sexa necesario que recaese resolución de expulsión.

O xuíz, logo de audiencia do interesado, resolverá mediante auto motivado, atendidas as circunstancias concorrentes e, en especial, o feito de que careza de domicilio ou de documentación, así como a existencia de condena ou sancións administrativas previas e doutros procesos penais ou procedementos administrativos sancionadores pendentos.»

Artigo terceiro. *Modificación do Código civil.*

Un. A rúbrica do capítulo XI do título IV do libro I do Código civil quedará redactada do seguinte xeito:

«Lei aplicable á nulidade, á separación e ó divorcio.»

Dous. O segundo parágrafo do punto 2 do artigo 9 do Código civil quedará redactado do seguinte xeito:

«A nulidade, a separación e o divorcio rexeranse pola lei que determina o artigo 107.»

Tres. O artigo 107 do Código civil quedará redactado do seguinte xeito:

«Artigo 107.

1. A nulidade do matrimonio e os seus efectos determinaranse de conformidade coa lei aplicable á súa celebración.

2. A separación e o divorcio rexeranse pola lei nacional común dos cónxuxes no momento da presentación da demanda; na falta de nacionalidade común, pola lei da residencia habitual común do matrimonio no dito momento e, en defecto desta, pola lei da última residencia habitual común do matrimonio se un dos cónxuxes aínda reside habitualmente no dito Estado.

En todo caso, aplicarase a lei española cando un dos cónxuxes sexa español ou resida habitualmente en España:

a) Se non resultase aplicable ningunha das leis anteriormente mencionadas.

b) Se na demanda presentada ante tribunal español a separación ou o divorcio o piden ámbolos cónxuxes ou un co consentimento do outro.

c) Se as leis indicadas no parágrafo primeiro deste punto non recoñecesen a separación ou o divorcio ou o fixesen de forma discriminatoria ou contraria á orde pública.»

Disposición derradeira primeira. *Carácter desta lei.*

O artigo terceiro desta lei ten carácter ordinario e dítase ó abeiro da competencia exclusiva do Estado en materia de lexislación civil, conforme o artigo 149.1.8.^a da Constitución.

Disposición derradeira segunda. *Entrada en vigor.*

Esta lei orgánica entrará en vigor o día seguinte ó da súa publicación no «Boletín Oficial del Estado».

Por tanto,

Mando a tódolos españois, particulares e autoridades, que cumpran e fagan cumprir esta lei orgánica.

Madrid, 29 de setembro de 2003.

JUAN CARLOS R.

O presidente do Goberno,
JOSÉ MARÍA AZNAR LÓPEZ

18089 LEI 28/2003, do 29 de setembro, reguladora do Fondo de Reserva da Seguridade Social. («BOE» 234, do 30-9-2003.)

JUAN CARLOS I

REI DE ESPAÑA

Saiban tódolos que a viron e a entenderon que as Cortes Xerais aprobaron e eu sanciono a seguinte lei.

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

O establecemento de fondos especiais de estabilización e reserva para atender necesidades futuras en materia de prestacións contributivas, orixinadas por desviacións entre ingresos e gastos da Seguridade Social, foi unha esixencia institucional para o sistema da Seguridade Social, que por iso foi obxecto de especial con-